

Oslo og Trondheim 24.6 2024

Til: Norsk filminstitutt
Fra: Norske Filmregissører og Norsk filmforbund

Høringssvar på forslag til endringer i tilskuddsordningen: *Produksjon av spillefilm etter markedsvurdering* – og endring i forskrift om tilskudd til audiovisuell produksjon

Vi i Norske Filmregissører (NFR) og Norsk filmforbund (NFF) ønsker å takke for muligheten til å komme med våre innspill angående markedsordningen og endring i forskrift om tilskudd til audiovisuell produksjon.

Markedsfilmen utgjør en viktig del av norsk film, og den disponerer en betydelig andel av fondsbudsjettet. I budsjettet for 2024 (før justeringer) utgjør etterhåndstilskuddet (EHT), som antas i stor del å gå til mange av markedsfilmene, 177 millioner kroner. Markedsvurdering for dramaproduksjoner er på 5 millioner, og selve markedsordningen disponerer 66 millioner. Dersom man legger til grunn at markedsfilmen mottar om lag 80% av etterhåndstilskuddet, utgjør markedsordningen omtrent 212 millioner kroner av det totale fondsbudsjettet på 598 millioner. Med andre ord utgjør markedsfilmen omtrent en tredjedel av det Norsk Filminstitutt selv fordeler til filmproduksjon i Norge. I tillegg er det sannsynlig at markedsfilmene forsyner seg av en del av midlene fra de regionale filmfondene.

Norsk filmpolitikk har som ett av flere mål at norske filmer skal nå ut til et stort publikum, og vi i NFR og NFF er enige i at denne ambisjonen er viktig. Dette understreker Instituttet selv er noe som skal videreføres: "Hovedmålet for endringsforslagene er å sikre at markedsordningen også i fremtiden er en ordning som gir tilskudd til produksjoner med høyt publikumspotensiale" (s. 1 i høringsnotatet). Samtidig understreker vi viktigheten av at filmene som når et stort publikum, også opprettholder **høy håndverksmessig kvalitet**. Dette er ikke motstridende mål, mener vi. Det er fullt mulig å lage filmer av høy kvalitet som appellerer til et stort og bredt publikum. Høy kvalitet på film er et viktig mål for norsk

filmpolitikk. Senest i desember 2023 skriver regjeringen at “Bevilgningene på filmområdet skal legge til rette for et mangfoldig filmtilbud av **høy kvalitet** i hele landet” (vår utheving).¹ Også i St. meld. 30, 2015 “En fremtidsrettet filmpolitikk”² - skrev regjeringen filmpolitiiken hadde som mål at “Mål 1: Et bredt og variert filmtilbud av **høy kvalitet**” (vår utheving).

Også i Prop. 1 S (2023-2024), skriver regjeringen at bevilgningene til filmformål skal «[...] stimulere til et mangfoldig og tilgjengelig tilbud av audiovisuelt innhold med **høy kvalitet**, som styrker demokratiet gjennom å vekke engasjement og tilrettelegge for meningsbryting.” (vår utheving). Dette understreker også NFI selv i høringsnotatet: “Målene fastsatt i proposisjonen og i forskrift gir dermed NFI et ansvar blant annet for å legge til rette for et bredt og variert filmtilbud av **høy kvalitet**, at det produseres audiovisuelle verk med potensial til å nå et stort publikum i Norge og i utlandet, og å legge til rette for profesjonalitet, likestilling og mangfold i audiovisuell bransje.” (s. 4 i høringsnotatet, vår utheving).

Markedsordningen har vært en suksess. Filmene i ordningen har i det store og hele nådd et stort publikum. Når det nå skal gjøres forbedringer av ordningen er NFR og NFF opptatt av at endringene ikke nødvendigvis skal endre den avgjørende faktoren for ordningen – publikumspotensiale. Vi mener at ordningens hovedmål fortsatt bør være å skape filmer som når et stort publikum, men ser samtidig at ordningen trenger justeringer, spesielt skulle vi gjerne sett at også **kvalitet** kan komme inn som en viktigere vurderingsfaktor. Høy kvalitet er et tydelig uttalt mål i norsk filmpolitikk, og vi mener at det ikke trenger å være en motsetning mellom kvalitet og publikumsoppslutning. Vi er enige med NFI at publikumsoppslutning fortsatt skal være det viktigste parameter i denne ordningen. Formålet med markedsordningen er for øvrig å stimulere til produksjon av spillefilmer med «*høy kvalitet og høyt publikumspotensial*», se detaljforskriften § 3-7 første ledd.³

Vi vil først kommentere de ulike forslagene på innretningen for panelets arbeide som NFI har presentert i sitt høringsnotat. Etter at vi har gitt innspill på det, vil vi kommentere høringsnotatets forslag når det gjelder definisjon av mangfold i ordningen og videre tiltakene foreslått for å styrke mangfold i markedsordningen. Vi vil også kommentere tiltak som eksisterer og også se på hvordan man kan styrke tiltak for likestilling i ordningen. Ett av målene for endringene er å justere systemet for moderat kjønnskvolter. Dette vil vi også kommentere før vi til slutt vil oppsummere kort.

Del 1.

Om innretningen for panelets arbeide og vurderingsprosess.

Det beskrives i høringsnotatet at panelet er: “bestående av representanter fra norsk filmbransje (to paneldeltakere)”. Selv om tradisjonen har vært at dette er en produsent eller distributør, åpnes det for at man kan inneha en annen relevant erfaring for å kvalifisere som paneldeltaker. Vi vil understreke at vi mener det er viktig at også skaper-leddet (manus, regi)

¹ <https://www.regjeringen.no/no/tema/kultur-idrett-og-frivillighet/film-og-medier/innsiktsartikler/film--og-dataspillpolitikk/id2001335/>

² <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-30-20142015/id2413867/?ch=2>

³ <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2016-10-31-1264>

er representert i panel som gjør vurderinger av verk i markedsordningen. Vi stiller spørsmål ved at paneldeltakerne primært skal være produsenter eller distributører. Vi mener at mange regissører og / eller manusforfattere med erfaring fra markedsfilmer også kan gi verdifulle vurderinger i markedsordningen.

Vi er videre positive til ordningen som ble innført i 2021 med at en av NFIs konsulenter med utgangspunkt i NFIs kunstneriske kvalitetskriterier velger en film i den lille markedsordningen. Vi mener som beskrevet i høringsnotatet at dette kan føre til et større mangfold i markedsordningen. Vi er videre positive til å videreføre at det er fagfunksjonene regissør, manusforfatter, produsent og hovedroller som vektlegges ved vurdering av mangfold og likestilling i ordningen.

En viktig del som drøftes i høringsnotatet om markedsordningen er arbeidet til panelet/ene som skal vurdere filmene i markedsordningen. I dag forstår vi at panelet arbeider på følgende måte:

“Når panelet er satt sammen skal det avholdes et innledende panelmøte. Formålet med dette møtet er å gjøre en felles kalibrering rundt vektingen av ulike faktorer når panelet skal fastsette sitt publikumsestimat. Det kan for eksempel være aktuelt å drøfte spesielle ting i markedet som koronasituasjonen. NFI gir i tillegg paneldeltagerne en oversikt over tidligere tildelinger, slik at alle har samme informasjon om hvilke filmer som vil komme ut i markedet, ettersom noen filmer ikke vil være produsert enda og dermed ikke nødvendigvis kjent for panelet.

I tillegg blir hvert prosjekt i søknadsbunken gjennomgått på følgende måte:

- a. Prosjektets historikk og søknadens fakta*
- b. Produsentens tidligere resultater*
- c. Regissørens tidligere resultater*
- d. Distributørens tidligere resultater*
- e. Hvis filmen er en oppfølger eller lignende, hvilke resultater hadde de(n) tidligere filmen(e).*
- f. Er det noen spesielle faktorer rundt prosjektet som er verdt å belyse i denne sammenheng.*
- g. Rådgiverne redegjør kort for sine vurderinger inkludert budsjett, finansiering, gjennomføring, tidsplan og lignende.*

Paneldeltakerne setter på bakgrunn av dette hvert sitt publikumsestimat på filmene i søknadsrunden, uavhengig av de øvrige paneldeltakerne. Deretter er det medianen av disse estimatene som blir lagt til grunn som panelets samlede estimat og som filmene i søknadsrunden rangeres etter.” (s. 9 i høringsnotatet).

Norsk Filminstitutt (NFI) har skissert ulike alternative modeller for den eksisterende måten for panelet/ene å jobbe. Endringene i organiseringen av arbeidet til panelet/ene i markedsordningen er beskrevet i høringsnotatet.

La oss se nærmere på disse modellene:

1. **Nullalternativet:** Dette alternativet innebærer ingen endringer i dagens ordning.
2. **Tiltak 1:** Her foreslås en ny innretning av panelets arbeid med pitch, og også noen nye kriterier for vurdering.
3. **Tiltak 2:** Dette alternativet handler om en ny innretning av panelets arbeid uten pitch.
4. **Tiltak 3:** Mindre justeringer i dagens ordning.

Virke Produsentforeningen mener i sitt hørings svar som vi har lest, at en kombinasjon av Tiltak 2 og 3, er veien å gå. Imidlertid ønsker Norske Filmregissører og Norsk filmforbund å inkludere noen elementer og vurderingskriterier skissert i Tiltak 1 som vi anser som positive. Under trekker vi først frem noen positive momenter fra tiltak 1 vi støtter, før vi ser på hvordan man kan kombinere disse med tiltak 2 og 3.

Gode elementer fra Tiltak 1:

Norske Filmregissører og Norsk filmforbund mener at god kvalitet på filmene vil føre til bedre publikumsoppslutning. Med grunnlag i at vi mener at høyere kvalitet på filmene vil gi en større publikumsoppslutning, mener vi at en grundig gjennomgang av de håndverksmessige momentene i filmene til vurdering, potensielt kan gi enda høyere publikumsoppslutning i ordningen. Vi vil derfor trekke frem noen momenter fra tiltak 1 i høringsnotatet som vi mener setter fokus på kvaliteten i prosjektene.

La oss se nærmere på noen av momentene foreslått av NFI i Tiltak 1 vi mener er viktige for kvaliteten og ved vurdering av disse av panelet kan det bidra til å øke besøkstallene på kino. NFI skisserer noen momenter her som ikke er med i de senere tiltakene som skal legges til grunn ved vurderingen av innkomne søknader av panelet/ene:

Historiefortelling og karakterutvikling:

Dette er et viktig moment, fordi en godt fortalt historie med velformede karakterer engasjerer publikum. Når seerne blir investert i karakterene og handlingen, er de mer tilbøyelige til å anbefale filmen til andre. Historien og karakterene er selvfølgelig noe som allerede vurderes av panelet, hvordan skal de ellers vurdere potensialet til en film? Vi mener det er lurt at dette momentet likevel trekkes frem eksplisitt slik at premissene / mandatet for vurderingene av prosjektene blir tydelig for panelet. Det kan også ha den effekt at de kvalitativt gode/bedre prosjektene vinner frem.

Originalitet og relevans:

Originalitet gjør at en film skiller seg ut fra mengden. Unike konsepter og idéer tiltrekker oppmerksomhet og kan skape positiv omtale og god "word of mouth". Samtidig må filmen være relevant for dagens publikum, slik at den appellerer til deres interesser og erfaringer. Vi opplever til tider at en del av markedsfilmene følger visse skjematiske mønstre. Vi mener det ikke nødvendigvis er entydig negativt at man legger til grunn tidligere prosjekters suksess ved vurdering av nye prosjekters publikumsappell, og noen gjenkjennelige konsepter er erfaringsmessig også positivt. Men vi er bekymret for at ordningen i dag er litt for tilbakeskuende. Om bare tidligere suksesser og f.eks. sjangervalg eller tidsepoker legges til grunn for vurdering av publikumsestimat, er vi bekymret for om ordningen til slutt vil oppleves som irrelevant, gjentakende og dermed forutsigbar for publikum. Man kan til en viss grad allerede se noe dalene publikumsoppslutning rundt enkelte konsepter. Dette kan selvfølgelig henge sammen med ulike faktorer, men vi mener likevel at originalitet og

relevans er to momenter som kan trekke publikum til kinosalene, og derav ser vi positivt på at dette fremheves som en faktor som panelet vurderer.

Når det gjelder NFIs konklusjon om at det er tilstrekkelig variasjon (og derav originalitet?) i ordningen når 19% av filmene i ordningen 2015 - 23 er filmer fra andre verdenskrig, 19% er julefilmer, og 53% er barnefilmer (s. 12 i høringsnotatet), konstaterer vi at vi har ulik definisjon av hva varierte filmer er. Vi mener derfor at originalitet og relevans bør være et (av flere) kriterium panelene ser på når de vurderer filmene. Vi er videre usikre på om en spørreundersøkelse blant tidligere paneldeltakere (som jo var de som har valgt filmer i ordningen), er det som skal legges til grunn om ordningen treffer (s. 13 og 14 i høringsnotatet).

Nøkkelpersonenes erfaring:

Erfaringen og gjennom dette fagkunnskapen til regissører, manusforfattere, skuespillere, produsent og andre involverte er avgjørende for å skape en vellykket film. Dyktige fagfolk kan løfte en produksjon ved å ta gode beslutninger, håndtere utfordringer og levere høy kvalitet. Vi mener det er positivt at erfaring trekkes inn som en faktor som vurderes i ordningen for å sikre høy håndverksmessig kvalitet i ordningen. Som nevnt mener vi kvalitet kan være positivt for publikumsoppslutningen.

Vi er enige i at disse kriteriene ikke skal vurderes løsrevet fra hovedformålet om høy publikumsoppslutning. Vi mener at de skal vektlegges i vurderingen i hvilket prosjekt som har potensial til å oppnå en god publikumsoppslutning. Vi ser ikke disse kriteriene /momentene over som noe som er i strid med god publikumsoppslutning, snarere er det momenter som vi mener bør vurderes når man ser etter hvilke prosjekter som potensielt kan nå store (og varierte) målgrupper.

Ved å fokusere på disse momentene mener vi at man potensielt kan oppnå høyere publikumsoppslutning og suksess hos (en større del av) publikum. Vi er derimot enige med Virke Produsentforeningen og Norske Distributørers Forening i at vi mener at en pitch ikke burde være et kriterium for vurdering av filmer i markedsordningen.

Hvorfor er NFR og NFF mot pitch som presenteres i tiltak 1?

- Det er en fare for at noen kan "ta rommet" under pitch-prosessen.
- Pitchene kan være avhengig av dagsformen til de som pitcher.
- Prosjektet i seg selv bør vurderes uavhengig av hvem som lager det sin evne til å presentere prosjektet.

Vi vil likevel trekke frem at det var interessant at panelet møttes igjen under punkt 5 i tiltak 1 (s. 23 i høringsnotatet) for å vurdere sammensetningen av prosjektene og vurdere om filmene samlet sett traff ulike og varierte segmenter i markedet. Slik sett vil kanskje ordningen treffe et større publikum. Dette opplever vi som positivt. At panelet her også ble bedt om å vurdere risiko på prosjektene er videre interessant.

Fordi Tiltak 1 i stor grad er bygget rundt pitchen, ønsker vi å ta med bare noen kriterier presentert i Tiltak 1 og legge disse inn i en kombinasjon av tiltak 2 og 3.

Under kommer en vurdering av positive momenter fra Tiltak 2 og 3:

Panelet gis utvidet markedsinnsikt (Tiltak 2)

Vi stiller oss positive til dette. Det er viktig at panelet møter søknadsbunken med samme type innsikt og ikke minst oppdatert innsikt. Vi mener det bør også være tilgang til ny publikumsinnsikt som NFI til enhver tid besitter. Vi mener videre det også bør større kunstnerisk og håndverksmessig kompetanse inn i vurderingen av prosjektene og en vurdering av elementer som manus, originalitet og konsept, karakterutvikling og fagpersoner som står bak ulike tidligere suksesser bør kanskje også taes opp når tidligere tilskudd i ordningen presenteres for panelet? I tillegg til markedsinnsikt. Videre er vi noe usikre på om en ensidig innsikt i tidligere prosjekter vil gi en riktig fremstilling av fremtiden. Og det finnes "unknown unknowns", som en ensidig tilbakeskuende markedsinnsikt ikke vil fange.

Vi er enige i at det kan være en målsetning om at prosjekter bør ha en premieredato innen 4-5 år fra søknadsdato. Men synes ikke dette bør være hugget i stein. Dette vil både gi et bedre grunnlag for å vurdere markedet filmen skal slippes i, en mer korrekt konkurransesituasjon. Til sist, men ikke minst vil dette sørge for at vi får en jevn flyt av filmer i årene fremover.

Fastsettelse av publikumsestimater og siling av søknadsbunken (Tiltak 2)

Vi er tilbøyelige til å være enige med NFI i at man kan gå over til å rangere prosjektene etter et gjennomsnitt, i stedet for en median av publikums estimatene, selv om det kan innvendes at når paneldeltakerne vil vite at det er gjennomsnittet og ikke median som legges til grunn for vurderingen, vil noen kunne i større grad justere sine estimater i henhold til dette for å oppnå ønsket resultat. Vi har ingen sterke meninger om median eller gjennomsnitt er best, og stoler på NFI's vurderinger på dette.

Panelmøte (Tiltak 2)

De fleste punktene som settes opp som diskusjonspunkter for panelet mener vi er gode og relevante for å kunne gjøre en god vurdering. Men mener som nevnt over at også momentene:

- Historiefortelling og karakterutvikling
- Originalitet og relevans
- Risiko versus «trygt»
- Samlet bidrag til publikumsoppslutning

Vi trekker frem at det kan være positivt at man under dette punktet også ser på originalitet, historiefortelling, risiko samt at man tenker på sammensetningen av prosjektene slik at de samlet sett treffer flere segmenter/grupper i markedet. Slik sett heller vi her mot at vurderingskriterier fra tiltak 1 hentes inn ved vurderingen her (nevnt over).

Dette mener vi vil bidra positivt til vurderingen av prosjektene (se vurdering av flere av disse punktene over).

Punktet markedsplan kan vi være enige med Distributørforeningen i at er irrelevant på søknadstidspunktet. Distributør skal i dag ikke levere en markedsplan, da dette ikke vil gi nyttig informasjon til panelet så langt frem i tid og lett kun vil inneholde mange

selvfølgeligheter. Vi er enige i at panelet heller bør diskutere nettopp det distributøren i dag leverer; posisjonering og målgruppe i dette punktet.

Vi ser heller ikke helt nytten av at panelet skal vurdere prosjektets inntjeningsmuligheter, da krav/forventning til inntjening vel er produsentens oppgave å vurdere selv når han/hun søker og bør ikke sees på av panelet. Og det er vel først og fremst publikumsoppplutning som er viktig for et statlig fond under kulturdepartementet og ikke den private produsentens inntjening slik vi ser det.

Mulighet for å justere estimater (Tiltak 3)

Vi foreslår å hente inn dette punktet fra tiltak 3. Vi er positive til at panelet møtes etter at de har lest alle prosjektene. Etter panelmøtet mener vi paneldeltagerne må gjøre sine vurderinger beskrevet under tiltak 3, hvor hver enkelt kan justere estimatene liten +-25.000 og stor +-50.000 etter dette.

Vi ønsker igjen også å fremheve punktet om konkurranseforhold mellom prosjektene i søknadsbunken som svært viktig og en vesentlig forbedring fra ordningen i dag. Vi er, som Virke Produsentforeningen, også opptatt av at NFI må kunne ha muligheten til å overprøve resultatet om det vil være svært ufordelaktig for markedet. Men dette er selvfølgelig i aller ytterste konsekvens. Helst bør panelene selv gjøre denne vurderingen ved at de to panelene møtes (for stor og liten ordning). Ved å gi panelene innsikt i hverandres arbeide kan en slik vurdering gjøres slik at ikke direktør eller hans stedfortreder som tar denne vurderingen. Dette for å sikre armlengdes avstand.

Vi vil også igjen understreke behovet for representasjon av fagkompetanse i panelet. For å gjøre en vurdering av historiefortellingens publikumspotensial bør det også inn kompetanse på spesielt manus og regi, mener vi.

Del 2

I denne delen vil vi kommentere tiltak fra høringsnotatet når det gjelder mangfold og likestilling. Høringen går i dybden på hvordan markedsordningen også kan bidra til måloppnåelse på mangfold og likestilling. Her er det mange tiltak og vurderinger vi ser overordnet på som positive.

Her er vår kommentarer på denne delen:

Bakgrunn

Vi vil først skryte litt av NFI fordi dere har jobbet med mangfold målrettet over tid. Selv om vi skulle ønske at arbeidet har gått raskere, er det lagt ned en del arbeid i å finne tall (kvantitativt) og også gjøre kvalitative analyser (bl.a. i rapporten "Øyet som ser – mangfold og representasjon i norsk film."). Og ikke overraskende, det vi vel egentlig alle visste allerede i 2017 (om vi husker riktig) da NFI arrangerte seminaret "Stories we (choose to) tell" - er det nå, 7 år senere, altså dokumentert at det står dårlig til med mangfold i norsk film. Kun 4% av de norske skuespillerne i norske roller på lerretet har en annen landbakgrunn enn etnisk norsk, til tross for at 20% av befolkningen har annen landbakgrunn. Bare 19 av 580 karakterer har nedsatt funksjonsevne, mens 15-18% av befolkningen har nedsatt funksjonsevne. Videre er det kun 9% mangfoldskarakterer (seksuelt og etnisk mangfold) i

markedsordningen, sammenlignet med 23% i konsulent vurderte filmer. Dette viser at markedsordningen som her høres, ligger spesielt dårlig an. Dette er spesielt uheldig da dette er en ordning som når bredt i befolkningen.

Med tallenes tale tydelig på det rene foran oss, er det altså nå endelig (etter 7 år) på tide å gjøre noe med denne skjevfordelingen. Det er vi glade for at NFI nå tar tak i dette.

Definisjon av mangfold (3.4.1)

Vi er enige i at det vies stor plass for å definere mangfold. Dette er komplekst. Vi ser det også positivt at rapporten trekker frem flere negative sider og selvforsterkende mekanismer som:

«Jobber i bransjen lyses i liten grad ut, og rekrutteringen foregår gjerne via egne nettverk. Hvem de ulike filmskaperne rekrutterer til sine filmprosjekter, kan dermed ha en slagside der personer med etnisk norsk bakgrunn rekrutterer andre med samme bakgrunn. Dette er ikke nødvendigvis et uttrykk for diskriminering eller dårlige holdninger. Det kan handle om hvilken kunnskap, erfaring og kjennskap man har til filmskaperne med minoritetsbakgrunn i bransjen. Mye står på spill når man skal skape film, og det kan bidra til en viss risikoaversjon blant de involverte. Det kan komme til uttrykk ved at aktørene rekrutterer folk de allerede har erfaring med og tillit til. Dette kan bidra til selvreproduserende prosesser og dermed vedvarende eksklusjonsprosesser for andre» (s. 17 i høringsnotatet).

Videre at:

Track record fungerer selvforsterkende (...) Fenomenet kalles gjerne Matteus-effekten, og innebærer at den som allerede har mye får mer, og den som har lite får mindre. Kort sagt innebærer dette at aktører som allerede er i en privilegert posisjon, får mer av visse goder enn andre som er i en mindre privilegert posisjon. Effekten er et asymmetrisk maktforhold. Hvilke valg og avgjørelser personer med slik makt tar, vil kunne påvirke mangfold og representasjon i bransjen.» (s. 17. i høringsnotatet)

Og:

“Gode rollemodeller kan spille en viktig rolle for rekruttering til filmbransjen fordi det synliggjør muligheter for andre. Mangel på synlighet og mangfold både foran og bak kamera kan dermed bidra til manglende rekruttering til både filmutdanning og filmbransjen, og det kan bidra til at stereotypier opprettholdes og reproduseres.” (s. 18 i høringsnotatet)

Det er bekymringsfullt at filmene i markedsordningen i liten grad reflekterer befolkningen hverken foran eller bak kamera.

Disse momentene som risikoaversjon i en ordning som så tydelig skal nå et stort publikum, at disse beslutningene om å minimere risiko kan bygge på selvforsterkende track record og at mangel på mangfold i skaperleddet kan bidra til å gjenskape stereotypier og fordommer i samfunnet, er slik vi ser det mange argumenter for at soft eller moderat kvotering bør innføres også for mangfold i markedsordningen.

Vi er glade for at landbakgrunn nå foreslås tatt inn i mangfolds definisjonen til NFI i markedsordningen. Vi ser positivt på at innvandrere fra nye EU-land inkluderes som innvandrere basert på blant annet diskrimineringsindikatorer som sysselsettingsgrad

Figur 2. Månedslønn (gjennomsnitt) etter landbakgrunn. 20-66 år. 4. kvartal 2022. Kroner

Vis som figur Vis som tabell

Landbakgrunn	Kroner
Befolkningen ekskl. innvandrere	55 800
Innvandrere	47 600
Innvandrere etter landbakgrunn:	
Nord Amerika og Oseania	62 100
EU/EFTA fram til 2004 utenom Norden	58 300
Norden utenom Norge	58 200
Latin-Amerika og Karibia	48 900
Europa utenom EU/EFTA/Storbritannia	47 900
Asia	45 400
Nye EU-land etter 2004	43 300
Afrika	42 100

Kilde: Lønn, Statistisk sentralbyrå

Skjermdump: Statistisk sentralbyrå (SSB)

ser det derfor som positivt at disse defineres inn som personer med mangfolds bakgrunn av NFI i markedsordningen (og andre ordninger), spesielt siden de utgjør en svært stor del av innvandrerbefolkningen. Inntekt er helt klart en indikator på likestilling som også ofte brukes for å vurdere likestilling mellom kjønnene.

Norskfødte med innvandrerforeldre defineres videre som «personer som er født i Norge av to utenlandsfødte foreldre og fire utenlandsfødte besteforeldre» av NFI i høringsnotatet, men for skuespillere reduseres kravet til at man kan ha en utenlandskfødte forelder og to utenlandsfødte besteforeldre. Vi stiller spørsmål ved hvorfor det er forskjell på definisjonen av innvandrere avhengig av om de er involvert foran eller bak kamera. Hva med barn av skilte foreldre som vokser opp med bare en innvandrerforelder? Slik definisjonen av innvandrer er avgrenset nå vil både Chirag og Magdi fra Carpe kunne være definert som innvandrer eller andre generasjons innvandrer foran kamera, mens bak kamera vil ikke Magdi kvalifisere slik definisjonen er lagt inn nå. Han vil ikke kunne definere seg som innvandrer om han ville lage en film bak kamera. Det virker urimelig på oss. Dette kan gi en dobbel slagside til de med en forelder fra ikke vestlige land bak kamera. Forslaget vil kunne slå vilkårlig ut for mange, mener vi og mener de foran og bak kamera må likebehandles.

Videre mener vi at også seksuell orientering og nedsatt funksjonsevne bør være representert både foran og bak kamera. NFI har i høringsnotatet valgt å ekskludere personer med funksjonsnedsettelse, samt personer med ikke heteronormativ seksuell orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk fra mangfolds definisjonen i skaperleddet av

(spesielt blant andre generasjon er denne lav i nye EU-land / EU-11). Også når det gjelder gjennomsnittlig inntekt, scorer innvandrere fra nye EU-land svært lavt. Se tabell fra SSB til venstre for 2022. Gjennomsnittsinntekt etter landbakgrunn er ikke tatt med i høringsnotatet til NFI i vurdering av diskriminering i arbeidsmarkedet, men tabellen til venstre viser tydelig at nye EU-land etter 2004 har nest laveste gjennomsnittsinntekt i Norge selv om de tilhører landgruppe 1. Vi

personvern hensyn. NFI har foreslått at kriteriene for mangfold i skapet leddet kun knyttes til landbakgrunn eller samisk identitet. Dette er objektive kriterier mener NFI, men hvorfor er dette mindre sensitivt enn en seksuell legning? Det er i Norge 20% mindre sannsynlig å komme til jobbintervju om man har utenlandsklingende navn.⁴ Dette må da oppleves urimelig og dermed sensitivt for mange som står i en søkersituasjon, også hos NFI? Hvorfor har det historisk sett stått så dårlig til med representasjon i norsk film tror NFI? På samme måte kan skeiv oppleve diskriminering og videre stigmatisering og mobbing på arbeidsplassen.⁵

Vi har utfordringer med å se hvordan en stigmatisert og diskriminert gruppe skal prioriteres (landbakgrunn), mens andre grupper som også opplever stigmatisering og diskriminering ikke skal hjelpes (skeive og de med nedsatt funksjonsevne). NFR og NFF forstår at det kan være problematisk og spørre om seksuell legning og / eller om en søker har nedsatt funksjonsevne. Likevel, med utgangspunktet i den lave representasjonen (se over) av skeive og de med nedsatt funksjonsevne foran (og muligens bak) kamera, kan man spørre seg om det ikke er *mer problematisk* å ikke spørre? Vi lurer altså også på hvordan dette ikke gjelder for søkere med ikke vestlig landbakgrunn? Det er en kjensgjerning av personer med annen landbakgrunn enn norsk synes det er stigmatiserende å ofte bli spurt om "hvor er du egentlig fra"? Dette viser også nyere norsk forskning.⁶

Interseksjonalitet er en utfordring, spesielt for kvinner med mangfoldsbakgrunn, men også f. eks. for skeive med minoritetsbakgrunn og andre kombinasjoner av diskriminerte minoriteter i samfunnet. Vi spiller derfor inn om det ikke bør gi ekstra uttelling å ha kvinner med minoritetsbakgrunn eller skeive med minoritetsbakgrunn i ordningen? I høringsnotatet er ikke det krysspresset doble minoriteter står i hensyntatt. Forskning viser at identitetsmarkører samspiller og forsterker, ikke utvisker hverandre. Det er vanskeligere å være kvinne med minoritetsbakgrunn i filmbransjen enn en norsk kvinnelig filmskaper.⁷

Moderat kvotering av kvinner (s. 38) er svært positivt, og vi støtter etterskuddsvis premiering av mangfold (tiltak 8). Minimum 150% i EHT er en god tilnærming mener vi. Stortingsmeldingen "Kulturens kraft" inkluderte en bred forståelse av mangfold, som blant annet omfattet «sosial og kulturell bakgrunn, **kjønn, funksjonsevne**, religion, alder m.m.» (vår uthevning). Dette fikk støtte fra Stortinget. Vi mener det er relevant å etterspørre informasjon om landbakgrunn og samisk identitet, men ville også oppfordret til at NFI kunne etterspørre andre identitetsmarkører som funksjonsevne, kjønn og også seksuell legning for å oppnå mål for norsk filmpolitikk gitt av Stortinget.

Insentiver til større mangfold 3.4.2

Vi ønsker å fremheve de positive tiltakene på mangfoldsfeltet i markedsordningen som NFI i dette høringsnotatet foreslår. Vi ser positivt på begge (tiltak 6 og 7).

⁴<https://www.forskning.no/arbeid-institutt-for-samfunnsforskning-ledelse-og-organisasjon/vanskeligere-a-fa-jobbintervju-med-utenlandsk-navn/731093>

⁵<https://www.forskning.no/arbeidsliv-lhbt-partner/skeive-kan-oppleve-diskriminering-og-trakassering-pa-arbeidsplassen/2209690>

⁶ <https://www.utrop.no/plenum/ytringer/249087/>

⁷ <https://snl.no/interseksjonalitet>

Tiltak 6 med moderat kvotering for mangfold både foran og bak kamera ser vi på som svært positivt. Men det er litt uklart for oss hvordan poengsystemet skal virke sammen med publikumestimatet?

Vi mener som NFI at det skal gis poeng for mangfold både foran og bak kamera.

Vi har internt drøftet om ikke synes 25% mangfoldsandel i de fire fagfunksjonene regi, produsent, manus og hovedrolle er noe lavt. Her vil vi be NFI gjøre en vurdering på om dette ikke bør heves til 50%. Samtidig bør det gjøres en vurdering her over tid, om det ikke blir slik at en så høy mangfoldsandel blant fagpersonene kan få motsatt utilsiktet effekt ved at færre prosjekter med mangfold blir levert.

Ett argument i høringsnotatet for at andelen skal ligge på 25% er at mangfolds andelen om man tenker bare på annen landbakgrunn er på 20% i Norge i dag. Men legger man til de med nedsatt funksjonsevne (15 - 18% av befolkningen) og annen seksuell legning enn den heteronormative (7% av befolkningen), er andelen av befolkningen høyere (om disse inkluderes i definisjonen av mangfold). I så fall vil det være naturlig å øke målsetningen for andel av de med ulik minoritetsbakgrunn til 50% fra de 25% som foreslås.

Ett annet av tiltakene (tiltak 7) innebærer at mangfold i prosjekter i markedsordningen vil belønnes gjennom etterhåndstilskudd i etterkant. Prosjekter med minst 25% mangfoldsandel i nøkkelrollene (produsent, regissør, manusforfatter og hovedrolle) kan motta 150% av dokumenterte inntekter som etterhåndstilskudd.

Vi foreslår at EHT på mangfoldsprosjekter som oppfyller kriteriene (25 eller 50% mangfoldsandel) heves til 200% for å gi produsentene større insentiv til å iverksette tiltak som vil bedre mangfoldet i norsk film.

Til slutt i denne delen, noen kommentarer på noe av argumentasjonen rundt mangfold i høringsnotatet.

Høringsnotatet hevder at det er stor variasjon i filmene i markedsordningen (som nevnt under punkt originalitet tidligere). Vi lurer på hvilket grunnlag denne påstanden bygger på? Er det produsert mange nybølgefilmer, innvandrerfilmer eller filmer med karakterer med nedsatt funksjonsevne i markedsordningen? Filmer med skeiv hovedkarakter? Vi forstår at markedsordningen skal nå bredt, men vi vil likevel mene at en til dels nyfeministisk film med kvinnelig regissør om en plastdukke som våkner til live, også kan nå et stort publikum på kino (Barbie). Det skader ikke å tenke nytt.

Vi ser det videre som utfordrende at NFI ofte refererer til antall søkere i "bunken", i stedet for å se på befolknings sammensetningen. Norske filmer skal representere den norske befolkningen, ikke søknadsbunken hos NFI.

Erfaring fra konsulentordningen og også til en viss grad i markedsordningen (selv om når man ser nærmere på tallene i denne ordningen i figur 8 kanskje ikke så tydelig positivt utslag for kvinnelige regissører, se under), når det gjelder soft kvotering av kvinner, viser det seg likevel at sammensetningen av søkere endrer seg (til dels) når tilskuddene til en gruppe øker

over tid gjennom kvotering. Det så vi etter at soft kvotering for kvinner ble innført. Kvinneandelen i bunken og tilskudd i markedsordningen har økt fra om lag 20% i 2016 til om lag 40% i 2023. Dette etter at det ble innført soft kvotering i markedsordningen i 2017 (se s. 15 i høringsnotatet, figur 7). Det kan synes fra grafen i høringsnotatet, som om både antall søknader med kvinnelige fagfunksjoner, og tilskudd til prosjekter med høy kvinneandel økte markant i 2017 da soft kvotering ble innført i markedsordningen.

Fordelingen mellom kjønnene i samfunnet har selvfølgelig vært uendret i samme periode. Det er ingen steder i norsk filmpolitikk (til vår kjennskap) fastsatt at antall søkere i bunken skal styre beslutningene ved fordeling av tilskudd. Derfor mener vi det er en forvaltningsøvelse, at det ofte i ulike sammenhenger refereres til bunken (selv om vi forstår at det er viktig for konsulentene å ha et godt utvalg å velge mellom når det skal kvoteres). Vi tror at om tilskuddene til en gruppe økes (f.eks. p.g.a. kvotering), så vil antall søknader i bunken også økes. Her er forholdet mellom virkning og årsak tydelig for oss. Antall søknader til bunken øker fordi det gis tydelige signaler om flere tilskudd til kvinner eller mangfoldsprosjekter. Vi mener at en forskriftsendring med innføring av moderat mangfoldskvotering vil gi et tydelig insentiv til produsentene, til å endre sin adferd.

Vi ønsker til slutt i denne delen om mangfold å fremheve at det er positivt at høringsnotatet tar opp selvforsterkende mekanismer og blindsoner som påvirker minoritetsbefolkningens posisjon i markedsordningen negativt. Det er skremmende lav representasjon av flere minoriteter i norsk film som nevnt over. Dette viser at det er strukturelle utfordringer i filmbransjen. At NFI ofte refererer til bunken er vi bekymret for kan (og vi understreker at det bare kan) være et uttrykk for en mangelfull forståelse av hvordan NFI påvirker produsentene og hvor stor makt NFI har på filmfeltet.

3.3 Justering av systemet for moderat kjønnskvalotering

Vi ser at moderat kjønnskvalotering har økt kvinneandelen både i prosjekter med tilskudd og i søknadsbunken. Fra 2013 hvor kvinneandelen i bunken og blant tilskudd var på om lag 20% til 2023 hvor andelen i bunken og blant tilskudd ligger på om lag 40%. Dette at moderat kjønnskvalotering fungerer godt som et virkemiddel for måloppnåelse. Dette bør også være til ettertanke når det gjelder mangfold. Vi vil igjen trekke frem at NFI har et mulig i orverkant selvfokusert forhold til måloppnåelse på mangfold og likestilling da det igjen er det at det skal være et likt antall søknader i bunken hos NFI som legges som nærmest et mål for moderat kvotering (ikke likestilling i seg selv - s. 16 i høringsnotatet).

NFI drøfter videre i høringsnotatet to ulike tiltak for å gjøre kjønnskvaloteringen mer "presis" og mindre "inngripende". Det foreslås å sette et øvre tak på 60% (tiltak 4) hvor prosjekter med større kvinneandel enn 60% ikke utkonkurrerer andre prosjekter med høyere publikumsestimat.

Da vi i vårt innspill ikke går inn for at panelene skal rangere prosjektene faller den delen av prosedyren under tiltak 4 bort, men vi ser at 60% taket likevel kan være formålstjenlig. Vi ser også med interesse på tiltak 5 der det blir et større fokus på kjønnsbalanse i de tre rollene regi, manus og hovedrolle - der ubalansen også er størst i favør menn.

Vår gjennomgang av NFIs egne tall for regissører i markedsordningen i perioden 2013-2023 viser at av 333 søknader hadde 227 mannlig regissør (68%), 65 kvinnelig regissør (20%), 32 regissør-duoer bestående av mann/kvinne (10%) og 6 regissør-duoer med bare menn (2%). I tillegg var det 2 regissør-trioer mann/kvinne/kvinne og 1 regissør-duo kvinne/kvinne. Vi stiller spørsmålsteget ved hvordan NFI har regnet seg frem til en såpass høy kvinneandel for regi i høringsnotatets Figur 8. Regi-rollen utøves i all hovedsak av en enkeltperson. Den påfallende bruken av regissør-duoer mann/kvinne i søknader til markedsordningen vitner om en mulig "proforma" tilpasning for å få poengmessig uttelling for høyere kvinneandel.

NEO markedsfilm

Norske Filmregissører og Norsk filmforbund støtter Virke Produsentforeningens innspill vedrørende NEO markedsfilm. En spennende mulighet for bransjen for nye og originale historier. Dette fordrer selvfølgelig at det kommer friske penger til markedsordningen for dette.

Panel og saksbehandling

Norske Filmregissører og Norsk filmforbund støtter Virke Produsentforeningens innspill om å ha to forskjellige paneler for liten og stor markedsordning. Dette vil både lette arbeidsbyrden, og sannsynligvis også gjøre det lettere for travle produsenter **og regissører** å si ja til å sitte i panelet. Vi mener også at å begrense antall sider i en søknad vil gjøre jobben litt mindre krevende.

Vi har i prosessen fått forståelsen av at de endringer som foreslås ikke vil kunne gjelde fra neste markedsrunde i september. Vi vil foreslå at de endringene som ikke krever forskriftsendring og som er instruksene til panelet gjennomføres allerede i kommende runde.

Oppsummering

Norske Filmregissører og Norsk filmforbund er positive til at det gjøres endringer i markedsordningen og positive til at ordningen evalueres og justeres.

Vi har i vårt hørings svar blant flere momenter gitt innspill på innretningen for panelets arbeide som NFI har presentert i sitt høringsnotat, med fokus på kvalitet i filmene. Vi har kommentert på høringsnotatets forslag når det gjelder definisjon av mangfold i ordningen og også på tiltakene foreslått for å styrke mangfold i markedsordningen. Vi har også kommentert på tiltakene for å styrke likestillingen i ordningen.

Overordnet ønsker vi igjen å understreke at vi mener **hovedmålsetningen for markedsordningen er at norske filmer skal nå ut til et stort publikum**. Dette er et viktig mål for norsk filmpolitikk. Vi mener at våre forslag til høringen vil bidra til å sikre **god kvalitet** på filmene og at vi når flere (nye) deler av befolkningen, noe som vil bidra til høy måloppnåelse også når det gjelder å nå et stort publikum som er markedsordningens hovedmål.

Vi takker for at Norsk filmforbund og Norske Filmregissører fikk mulighet til å komme med innspill på ordningen.